

Dageraad, de

Vrijdenkersvereniging, opgericht in oktober 1856, die in de Zaanstreek een redelijk grote aanhang verwierf. De Dageraad (in 1957 werd de naam van de vereniging veranderd in De Vrije Gedachte) was aanvankelijk liberaal georiënteerd en stond in de begintijd onder invloed van onder anderen Multatuli. Via figuren als A. Gerhard en [F. Domela Nieuwenhuis](#) schoof de vereniging nadien meer op naar de kant van de opkomende arbeidersbeweging en waren de leden van De Dageraad vooral socialisten en anarchisten.

De grootste bloeitijd van de vrijdenkersvereniging, die voortdurend opkwam voor het recht op een zelfstandige atheïstische wereldbeschouwing, lag tussen beide wereldoorlogen. Artikel 2 van de huidige statuten luidt: *□De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de vrije gedachte, tot verbreding en verdieping van 's mensen besef op alle gebieden van het leven. Daarom verwerpt en bestrijdt zij ieder dogmatisme, beseffend dat er voor de rede geen absolute waarheden stand kunnen houden.'*

De overeenkomst met bijvoorbeeld het Christen- en individualistisch [Anarchisme](#) blijkt hieruit. Na de Tweede Wereldoorlog kwam de nadruk meer te liggen op het eigensoortige van de ongodsdienstige levensovertuiging en minder op de bestrijding van de godsdienst. Het [Humanisme](#) heeft die eerdere taak van De Dageraad deels overgenomen.

Zaanstreek

Een van de oprichters van de vereniging was mr. W.B. Westermann, advocaat te Zaandam. De Dageraad kreeg in de Zaanstreek vooral aanhang in Zaandam, Koog, Zaadijk en Wormerveer. Tot een aparte Zaanse afdeling is het nooit gekomen, maar wel hebben er bijeenkomsten van De Dageraad in de Zaanstreek plaatsgevonden. In de 20e eeuw voerden daar leiders van de SDAP (zie: [Socialisme](#)) herhaaldelijk het woord. Desondanks waren de naar schatting honderd Zaanse leden van de vereniging vooral afhankelijk van wat er in Amsterdam plaatsvond. In de hoofdstad waren er iedere zondagmorgen bijeenkomsten, waar een groep Zaankanters wekelijks heentrok.

In de crisisjaren nam het aantal leden van De Dageraad al af, na de Tweede Wereldoorlog was de vereniging niet meer lokaal actief. Naast de vrijdenkersvereniging De Dageraad waren er in de Zaanstreek ook een geestverwante bakkersgezellenvereniging, een arbeidersmuziekvereniging (Koog-Zaadijk, 1933-`40) en een socialistische woningbouwvereniging met dezelfde naam actief.

From:
<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:
<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=dageraad1>

Last update: **2020/09/07 12:05**